

не насильство. “Сила, з якою індивід виражає свою ненависть до інших людей та з якою він хоче задовольнити цю ненависть, встановлює міру агресивності – від образи до вбивства” [6, с.209]. Слід відзначити, що вербальна агресія дуже часто переростає у фізичну.

Така ситуація дуже часто зустрічається при скоєнні злочинів, які називають побутовими, коли між членами однієї родини виникає конфлікт, який переростає у взаємні образи, які у свою чергу ведуть до застосування фізичного насильства. Тому попередження таких злочинів є не менш важливим напрямком запобіжної роботи органів внутрішніх справ та судових органів. Треба оперативно, вчасно реагувати на такі ситуації, щоб не допустити скоєння більш тяжких злочинів. Оперативність та своєчасність реагування на такі конфліктні ситуації повинні полягати в притягненні до кримінальної відповідальності за погрозу вбивством, образу, наклеп та ін. Цьому допоможе встановлення спрощеного розгляду кримінальних справ у суді. Цим повинні займатися мирові судді, які у короткий час будуть розглядати ці справи та вирішувати їх. Важливим аспектом спеціально-кримінологічного попередження цих злочинів є віктимологічний аспект. Постійна профілактична робота серед населення, роз'яснення правил поведінки в конфліктних ситуаціях на вулицях, в інших громадських місцях, особливо з громадянами, які перебувають у нетверезому стані, дозволить не допустити переростання образ у фізичне насильство. Сукупність цих заходів дозволить попередити, а в разі скоєння - вчасно прореагувати на злочини, які є проявами кримінальної вербальної агресії.

Надійшла до редколегії 17.03.2000

Список літератури:

1. Хекгаузен Х. Мотивация и деятельность. М., 1986.
2. Общая психология. М., 1976.
3. Бачинин В.А. Слово – вампир // Современное общество. 1993. № 1.
4. Бандурка А.М. Зелинский А.Ф. Вандализм Х., 1996.
5. Бэрон Р., Ричардсон Д. Агрессия. СПб, 1998.
6. Зелинский А.Ф. Криминология: Курс лекций. Х., 1996.

О.В. Бойко

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У КОНТЕКСТІ РОБОТИ З ПЕРСОНАЛОМ В ОВС УКРАЇНИ

Зміни у суспільно-політичному житті поставили перед керівництвом МВС, органів, підрозділів внутрішніх справ завдання перегляду форм та методів роботи з персоналом, наближення її до вимог сьогодення. Це знайшло відображення в Концепції розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України, де акцентовано увагу на покращенні соціального захисту, психологічного забезпечення службової діяльності. Це зумовлює актуальність теоретичних досліджень питань організації роботи з персоналом, зокрема психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності ОВС, тому що від правильної організації добору і розстановки кадрів залежить ефективність діяльності всієї системи МВС.

Теоретичними основами роботи з персоналом є соціологія, психологія та педагогіка. Соціологія дає можливість бачити, які соціальні групи та спільноти делегують своїх представників до ОВС, якими є вплив умов, причин та факторів на ставлення працівників до службових обов'язків, роль формальних та неформальних організацій, стилю управління, стимулів та мотивів на стан службової дисципліни та законності серед особового складу. За допомогою соціологічних методів досліджень фахівець по роботі з персоналом може розробити моделі нормативної і девіантної поведінки персоналу, ступінь міжгрупових конфліктів, розробити рекомендації щодо підвищення ефективності оперативно-службової діяльності працівників та управління процесом адаптації особистості до професій та службової посади, соціальним та психологічним забезпеченням оперативно-службової діяльності персоналу ОВС.

За допомогою психологічних знань стає можливим своєчасне усунення внутрішньорольових та міжрольових конфліктів, попередження стану агресивності та апатії, налагодження належного морально-психологічного клімату в ОВС.

Педагогічні знання дозволяють своєчасно впроваджувати сучасні методи навчання в процес професійної підготовки, виховної роботи та спілкування як між керівником і підлеглим, так і колегами по спільній роботі.

Робота з персоналом ОВС за своєю суттю обумовлюється обсягом завдань і відповідних функцій, які виконує персонал ОВС. По-перше, працівники ОВС займають в органах держави посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих або консультативно-дорадчих функцій. По-друге, виконання або дотримання передбачених нормативних обов'язків і здійснення наданих прав складають сутність оперативно-службової діяльності працівника ОВС. По-третє, оперативно-службова діяльність працівника органів правопорядку при вступі і проходженні державної служби здійснюється в межах заборон і встановлених обмежень, передбачених законами та іншими нормативними актами. Тобто, крім фізичної, бойової, правової підготовки працівник ОВС повинен мати високу психологічну підготовку. Служба психологічного забезпечення сприяє зміцненню психологічної рівноваги працівника та його готовності до виконання функціональних обов'язків.

В умовах зростання фізичних і психологічних навантажень на особовий склад виключного значення набуває необхідність розробки і розгортання цілісної системи психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності ОВС.

Враховуючи те, що високі кінцеві результати правоохоронної діяльності ОВС, ефективність оперативно-службової діяльності, роботи з особовим складом визначальною мірою залежить від науково обґрунтованого професійного підходу до врахування і вмілого використання закономірностей індивідуальних та групових проявів психіки людей - учасників правоохоронного процесу. Рішенням колегії МВС України № 2КМ/2 від 3 лютого 1997 р. затверджено Концепцію психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів та підрозділів внутрішніх справ України [1]. Робота психологічної служби розглядається як практично-орієнтована діяльність, спрямована на

забезпечення цілісної адаптації працівників до змісту і організації оперативно-службової діяльності та навчального процесу в цілому і конкретних життєвих завдань, що виникають в міру професійного самовизначення працівників.

За заявою начальника ГУМВС України в місті Києві генерал-полковника міліції М.В. Корнієнка, сьогодні ця служба в столиці майже на сто відсотків укомплектована фахівцями відповідної кваліфікації [2]. Перед призначенням на посади психологи для набуття практичного досвіду проходять обов'язкове двотижневе стажування на базі Головного управління, в подальшому з ними проводять заняття за участю спеціалістів провідних ВЗО системи МВС та інших наукових і освітніх установ.

З метою зарахування на навчання та службу до системи МВС України кандидатів, котрі найбільш відповідають вимогам конкретних міліцейських напрямків, потребам підвищення якості підготовки, збереження людського потенціалу, підтримки високого рівня професійної готовності та боєздатності працівників, якісного вирішення оперативно-службових завдань і ефективного функціонування усєї системи ОВС, зведення до мінімуму шкоди від впливу на працівників небезпечних для життя і здоров'я психогенних факторів - функціонально система психологічного забезпечення реалізується по таких напрямках:

- професійний психологічний відбір кандидатів на навчання та службу;
- психологічне супроводження навчально-виховного процесу та проходження служби;
- професійно-психологічна підготовка;
- психологічне супроводження оперативно-службової діяльності.

У процесі здійснення психологічного забезпечення розробляються та апробуються нові соціологічні і психологічні технології підготовки персоналу і супроводу оперативно-службової діяльності. Проводяться курси психологічної підготовки особового складу. Розробляються та запроваджуються ряд методичних матеріалів і рекомендацій (з основ практичної роботи психолога, з профілактики суїцидальних проявів серед особового складу, з проведення психодіагностичного обстеження кандидатів на службу). Також для практичного застосування розробляються психологічні поради щодо виявлення осіб, схильних до вживання наркотичних засобів, до психічно неврівноваженої, неадекватної поведінки та психологічні поради працівникам міліції по спілкуванню з різними категоріями населення.

На сьогодні підготовлено і прийнято ряд нормативних документів, які визначають організаційно-штатну структуру служби. Наказом МВС України № 148-1993 р. (зі змінами і доповненнями від 27 березня 1994 р. № 015, від 28 грудня 1994 р. № 714, № 441-1996 р., від 13 липня 1997 р. № 487) "Про затвердження переліку посад груп (відділень) психологічного забезпечення міськрайлінорганів та підрозділів внутрішніх справ України" та разом інших затверджено посади працівників служби в міськрайліноорганах та підрозділах внутрішніх справ, навчальних закладах МВС України.

Можна виділити такі основні напрямки розвитку психологічного забезпечення в ОВС взагалі:

- удосконалення системи управління підрозділами психологічного забезпечення;

- відбір, підготовка та підвищення кваліфікації фахівців психологів та керівників органів та підрозділів внутрішніх справ у галузі психологічного забезпечення;

- розробка комплексних технологій з дослідження ефективності здійснення психологічного забезпечення, проведення наукових досліджень, спрямованих на оновлення методів і засобів психологічного забезпечення, визначення його нормативів і стандартів на рівні сучасних досягнень науки і практики, внесення змін і доповнень до чинних законодавчих актів.

У відповідності до функціональних обов'язків психологами ведеться відбір кандидатів на навчання та службу, проводяться заняття з професійної психологічної підготовки, надається індивідуальна психопрофілактична допомога. Однак, ця робота поки що організована незадовільно. До цього спричинилися нинішній кадровий та фаховий потенціал служби, слабка, а подекуди і відсутня зовсім, матеріально-технічна база, обмежене науково-методичне забезпечення, покладання на психологів невластивих їм обов'язків.

Час показав, що робота у сфері психологічного забезпечення та виховна робота потребують подальшого удосконалення і розвитку.

Надійшла до редколегії 17.03.2000

Список літератури:

1. М.В. Корнієнко. Створення й повноцінна діяльність служби психологічного забезпечення// Іменем закону. - 2000р. - №8. - с.7. 2. Самыгин С.И., Столяренко Л.Д. Менеджмент персонала. Р., 1997. 3. Р. Марр, Г. Шмидт Управление персоналом. М., 1997.

О.О.Максімова

ШАХРАЙСТВО ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Розуміння соціально-психологічного значення різних типів шахрайства дозволяє виявити закономірності його здійснення, виробити практичні рекомендації з профілактики та більш ефективної боротьби з цим видом злочину. У психологічній структурі шахрайства можна виділити три основних етапи його здійснення: залучення жертви; активної взаємодії; розв'язки.

На етапі залучення велику роль відіграють загальні закономірності соціальної перцепції: формування першого враження, стереотипізація, що дозволяє шахраєві створити певний образ, який впливає на жертву; типові схеми каузальної атрибуції, які дозволяють залучити потенційну жертву до взаємодії. Чим раніше людина розуміє у що його втягують, тим сприятливіше для нього вихід з ситуації; чим раніше людина здійснює психічну протидію, тим легше йому справитися з ситуацією. Таким чином на етапі залучення шахрай вирішує